

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавр

зі спеціальності «Прикладна статистика»
(шифр та найменування спеціальності)

за освітньою програмою «Бізнес статистика та аналітика»
(назва освітньої програми)

на тему: «Статистичний аналіз стану та розвитку освіти в Україні»
(назва теми)

Виконавець:

студент обліково-економічного
факультету

Гаращенко Олександра Віталіївна
(прізвище, ім'я, по батькові) /

_____ підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., професор
(науковий ступінь, вчене звання)

Підгорний Анатолій Захарович
(прізвище, ім'я, по батькові)

_____ /підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми визначається місцем, яке займає освіта в житті суспільства та специфікою процесів, що відбуваються у цій сфері в сучасній Україні. Освіта є основою інтелектуального, культурного, духовного та соціального розвитку суспільства, є одним із важливіших складових індексу людського розвитку, від її результативності залежить економічний стан країни і як результат добробут населення.

Мета дослідження полягає в проведенні статистичного аналізу стану та розвитку освіти в Україні за 1990-2017 рр. з метою визначення чинників та закономірностей для визначення сучасних проблем і перспектив функціонування сфери освіти в Україні.

Завдання дослідження:

- описати динаміку та сучасний стан розвитку середньої та вищої освіти в Україні, приділивши основної уваги змінам, що відбулися в цей період у освітянській сфері;
- дослідити основні тенденції у динаміці кількості закладів освіти різного рівня, чисельності учнів і студентів, вчителів і науково-педагогічних працівників;
- проаналізувати основні чинники, що впливають на розвиток освіти в сучасних умовах;
- провести прогностичні розрахунки щодо формування контингентів абітурієнтів до 2030 року;
- запропонувати на цій основі напрямки оптимізації мережі закладів вищої освіти в Україні.

Об'єкт дослідження – сучасна система освіти в Україні.

Предмет дослідження – процеси, що відбуваються в середній та вищій освіті України, пов'язані з переходом до міжнародних стандартів в освітній сфері.

Методи дослідження – методологію дослідження складають статистичні методи аналізу соціальних і демографічних процесів.

Інформаційна база дослідження – Закони України «Про вищу освіту» та «Науково-технічну діяльність», інші законодавчі акти державних органів управління з проблем розвитку освіти, публікації Державної служби статистики України, електронні ресурси офіційних сайтів Державної служби статистики та Міністерства освіти і науки України, наукові публікації вітчизняних і закордонних учених Розрахунки, обробка графічних зображень інформації створювались у програмі Microsoft Excel.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (22 найменувань) та 6-ти додатків. Загальний обсяг роботи становить 56 сторінок. Основний зміст викладено на 50 сторінках. Робота містить 12 таблиць, 10 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Теоретичні основи статистичного дослідження системи освіти»** розглянуто сутність освіти, її місце та роль у соціально-економічному житті суспільства. Проаналізовано точки зору на цю проблему вітчизняних учених. Визначено структуру освітянської сфери, форми та специфіку навчання. Визначено основні напрями дослідження.

У другому розділі **«Статистична оцінка стану та розвитку освіти в Україні»** проведено статистичний аналіз основних показників функціонування закладів освіти різного рівня. Результати аналізу свідчать про суттєві зрушення, як в системі середньої, так і вищої освіти. У 2018 році в порівнянні з 1990 роком кількість загальноосвітніх шкіл скоротилася на 5 тисяч, а чисельність учнів – більш, як а 3 млн. Основною причиною с ала демографічна криза 90-х років ХХ ст. Зміни в чисельності школярів вплинула на динаміку кількості ЗВО та чисельності студентів. Число ЗВО III-IV рівня акредитації підвищилося зі 149 у 1990 році до 350 у 2010 році, після чого

скоротилося до 289, а чисельність студентів відповідно – збільшилася з 881 тисячі до 2245 тисяч у 2010 році і зменшилася до 1330 тисяч у 2018 році. У роботі такої проведено регіональний аналіз розвитку закладів освіти. Окремо проаналізована динаміка чисельності науково-педагогічного потенціалу закладів вищої освіти. У порівнянні з 2013/2014 навчальним роком кількість науково-педагогічних працівників у ЗВО III-IV рівнів акредитації скорочуватися з 15,9 тисяч до 10,8 тисяч працівників.

У третьому розділі *«Проблеми та перспективи розвитку вищої освіти в Україні»* визначено, що глобальною проблемою сучасної вищої школи в Україні є формування контингенту студентів, на яка продовжують впливати наслідки демографічної кризи 90-х років. Проведений в роботі прогностичний розрахунок чисельності випускників середніх шкіл показує на незначне її зростання, яке не в змозі покрити потреби ЗВО. У роботі визначено, що на чисельність потенційних абітурієнтів ЗВО крім природних чинників також впливають чинники, які не можна прогнозувати, а саме: частка випускників, які склали ЗНО та кількість випускників, що виїхали для навчання за кордон. З урахуванням цих обставин, у роботі наведена думка про необхідність реформування мережі закладів вищої освіти в Україні в таких напрямках:

- скорочення кількості ЗВО і структурних підрозділів шляхом їх об'єднання та закриття таких, що не мають необхідного науково-педагогічного та матеріально-технічного потенціалу і не забезпечують якості підготовки фахівців на сучасному рівні, не проводять наукових досліджень;

- збереження та подальший розвиток великих вузівських центрів з потужним науково-педагогічним потенціалом і матеріально-технічним оснащенням ЗВО, розвинутою інфраструктурою та транспортною мережею, багаторічним досвідом підготовки фахівців, наявністю наукових шкіл (Дніпро, Київ, Львів, Одеса, Харків);

– створення вищих навчальних закладів інноваційного типу з потужною матеріально-технічною базою та науково-педагогічним потенціалом.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

Освіта України є широко розгалуженою, взаємоузгодженою, комплексною системою, яка динамічно розвивається та якісно модернізується під впливом низки факторів внутрішнього та зовнішнього середовища серед яких природний і механічний рух населення, державна політика у сфері фінансового та матеріального забезпечення закладів освіти й соціального захисту населення, потреби ринку праці, освіти впродовж життя.

Результати проведеного аналізу дозволяють висловити пропозиції та рекомендації щодо покращання функціонування системи вищої освіти в Україні. Першочерговими заходами з боку держави, на наш погляд, повинні стати:

– реформування сучасної мережі та структури освітніх закладів з урахуванням соціально-економічного розвитку регіонів, потреб вітчизняного та світового ринків праці;

– інтеграція освіти, науки та інноваційних технологій як теоретичної основи ефективності економіки країни;

– створення умов та чіткого плану дій щодо реалізації принципу автономності ЗВО ;

– забезпечення збільшення частки бюджетного фінансування науки та освіти, в першу чергу тих напрямів, які є визначальними для державного та регіонального розвитку, а також потреб інноваційного розвитку економіки;

– заміни принципу фінансування освіти в залежності від досягнутого рівня (обсягу фактичних витрат за звітний період), на принцип фінансування в залежності від досягнутого результату освітніх закладів за якісними та кількісними показниками їх діяльності;

- стимулювати розвиток професійно-технічної освіти шляхом збільшення фінансування та реалізації регіональних стратегічних програм розвитку.

- своєчасно контролювати та координувати освітню політику з урахуванням ринкових, економічних та культурно-історичних регіональних особливостей;

- створювати навчальні науково-виробничі комплекси на базі об'єднання освітніх закладів та підприємницьких структур (технопарки).

Одержані в дипломній роботі результати можуть бути використані для вирішення проблеми статистичного забезпечення управління середньою та вищою освітою України, сприяти розширенню інформаційної бази та загальному підвищенню ефективності діяльності в освітній сфері.

АНОТАЦІЯ

випускної роботи на здобуття освітнього ступеня бакалавра

Гарашенко Олександра Віталіївна
(прізвище, ім'я, по батькові)

«Статистичний аналіз стану та розвитку освіти в Україні»
(назва випускної роботи)

Одеський національний економічний університет
м. Одеса, 2019 рік
Випускна робота складається з трьох розділів.

Робота присвячена актуальній проблемі аналізу сучасного стану освіти в Україні в умовах переходу до світових стандартів надання освітянських послуг. На основі теоретико-методологічних підходів розкрито роль освіти в житті суспільства, проведено регіональний аналіз динаміки середньої та вищої освіти за період 1990-2017 рр., розкрито вплив окремих чинників на розвиток освітянської сфери. Особливе значення приділено аналізу вищої освіти. Проведений аналіз став основою для перспективних розрахунків чисельності абітурієнтів до 2030 року, як основи оптимізації мережі закладів вищої освіти в Україні.

The paper is devoted to the actual problem of the analysis of the current state of education in Ukraine in the context of transition to the world standards of providing educational services. On the basis of theoretical and methodological approaches, the role of education in the life of society is revealed, the regional analysis of the dynamics of secondary and higher education during the period of 1990-2017 is conducted, the influence of certain factors on the development of the educational sphere is disclosed. Particular importance is attached to the analysis of higher education. The analysis was the basis for promising calculations of the number university entrants by 2030 as the basis for optimizing the network of institutions of higher education in Ukraine.

Ключові слова:

загальноосвітні навчальні заклади, учні, заклади вищої освіти, студенти, науковий потенціал, прогноз; general educational institutions, students, institutions of higher education, students, scientific potential, forecast

(3-5 слів або словосполучень)